Floravaktarna i Skåne Rapporterar

Hylsnejlika i Skåne

Kerstin Svensson



Fig. 1. Hylsnejlika är en av många rariteter som växer på de artrika Hobjärsbackarna sydost om Tomelilla. Foto: Kerstin Svensson.

En fikastund i en sydvänd sandsluttning på Skånes sydöstra kust är en floraväktares belöning efter idogt letande och räknande i backarna nära Kåseberga! Att kunna sitta där i sällskap med hylsnejlika, grådådra, sandtimotej och andra solälskande växter är botanisk lyx.

Hylsnejlika *Petrorhagia prolifera* är en försynt och gracil liten växt som är lätt att gå förbi, om man inte lärt sig känna igen den. Den är några decimeter hög med smala blad. Det är blomställningen som man känner igen den på. Under den lilla rosa nejlikblomman syns en brun, torr hylsa. Den innesluter blomställningen, ett knippe, där endast en av blommorna sticker ut och blommar åt gången.

Hylsnejlika kan kanske i förstone förväxlas med sandglim som också trivs på sandiga ställen. Hos sandglim är fodret under den rosa blomman klart grönt till skillnad från hylsnejlikans bruna, torra hylsa.

Omfattande och intressant information om hylsnejlikans morfologi, utbredning, ekologi m m har bl. a. beskrivits i artikeln ”Två kompisar i sanden – sandlusern och hylsnejlika” av Jan Thomas Johansson i Botaniska Notiser 153:2 (2020). Mer att studera finns på Artdatabankens Artfakta-sida på nätet.

Hylsnejlika förekommer framför allt i Syd- och Centraleuropa. I Sverige finner man arten framför allt i Skåne och på Öland och Gotland.

Hylsnejlikan trivs på sandiga torrängar på Kåsebergaåsen och österut mot Löderups Strandbad. Här finns den största förekomsten. Ytterligare områden kring Brösarp och Björkhaga har floraväktats. Se karta.

Hylsnejlikan har floraväktats av Göran Nilsson m.fl. på 18 lokaler i Skåne. Den återfanns på alla 15 tidigare angivna lokaler. 3 nya lokaler har kommit till. Noggrannare koordinater har angivits för lokalerna. Delpopulationer har noterats på 8 lokaler.

Botanister i Skåne på 1800-talet anger i sina floror och uppsatser växtplatser för den sällsynta hylsnejlikan. Det är glädjande att man fortfarande på 2000-talet hittar hylsnejlikan på flertalet av dessa platser.

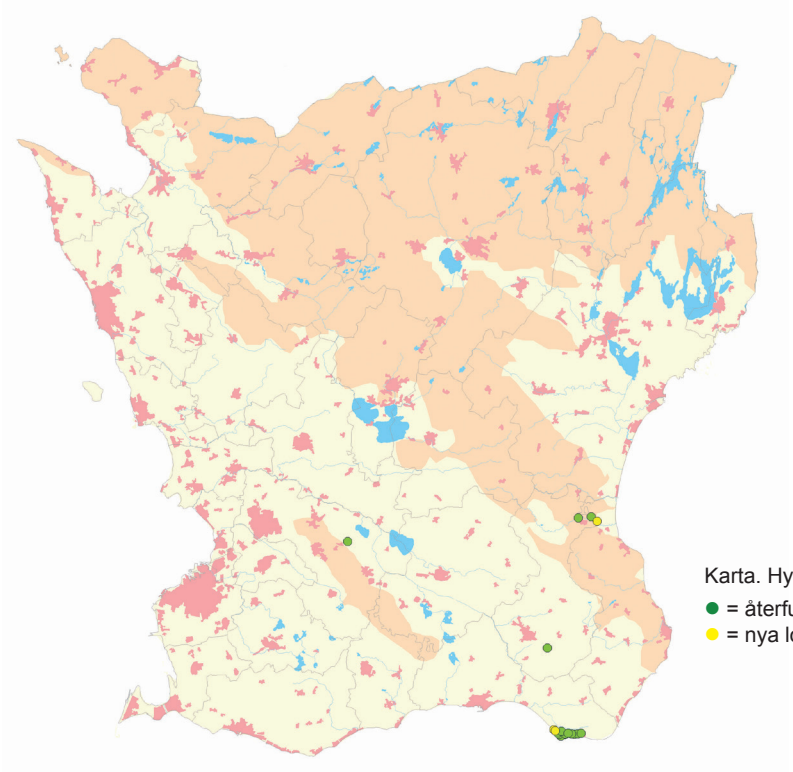
Ur Areschougs skånska flora från 1881 hämtas följande (personnamn utelämnade):

> *Förek*. sällsynt på sandbackar i östra delen, t.ex. på strandbackarne vid *Kåseberga* samt däremellan och *Sandhammar*, på backarna vid bäcken, som skiljer *Raflunda* och *Torups* egor (derstädes förgäves eftersökt), på en backe mellan *Maglehem* och havet, mellan *Degeberga* och *Borråkra*, dessutom vid *St Ibb* på Hven.

De skånska lokalangivelserna ovan och tabell 1 visar att hylsnejlika är en bofast och trogen art, som trivs på sandiga lokaler och backafall.



Fig. 2. Hylsnejlika. Foto: Åke Svensson.



Karta. Hylsnejlika i Skåne efter 1989.
● = återfunnen 2019–2020
● = nya lokaler 2019–2020

Tabell. Hylsnejlika i Skåne 2019–2020.

Kommun	Lokal, Koordinat Rikets Nät	Antal plantor 2019–2020	Kommentar
Lund	Björkhaga, 700 m ONO RN 1350577-6175154	40	F. d. banvall
Simrishamn	Kungsmölle, 350 m NO RN 1395502-6178731	240	3 delpopulationer
Tomelilla	Södra Hobjärsbacken RN 1386650-6156150	37	Torr, grusig betad backe. 2 delpopulationer.
”	Brösarpsgården, 450 m NO RN 1392150-6179350	90	Brant, delvis eroderad backe
”	Brösarps station, 150 m SSO RN 1394450-6179550	159	Igenväxande spårområde
Ystad	Kåseberga hamn, 100 m NO RN 1389671-6140776	7	
”	Lejongården, 750 m SO RN 1391469-6140839	8	Sandig brant mot havet. 2 delpopulationer.
”	Löderups strandbad, 450 m NV RN 1392066-6140868	701	Sandig betesmark. 4 delpopulationer
”	Kåseberga hamn, 600 m SV RN 1389050-6140450	30	Sandbrant
”	Kåseberga hamn, 800 m V RN 1388739- 6140761	625	Sandig strandbrant. 2 delpopulationer
”	Kåseberga hamn, 300 m ONO RN 1389837-6140830	51	Igenväxande strandsluttning
”	Margretevall, 600 m S RN 1388469-6141048	709	Sandbrant. 4 delpopulationer
”	Kåseberga hamn, 800 m NV RN 1389150-6141350	16	Vägkant
”	Lejongården, 500 m S RN 1390992-6140850	100	Sandig ängsmarksås
”	Stockholmsgården, 1,6 km SV RN 1390296-6140865	10	Sandig gräsmark
”	Lejongården, 1,7 km OSO RN 1392577-6140845	1	Vägkant
”	Margretevall, 650 m V RN 1387788-6141640	500	Sandbranter nära havet. 2 delpopulationer
”	Margretevall, 450 m SV RN 1388035-6141423	600	Sandbranter nära havet. 3 delpopulationer



Fig. 3. Hylsnejlika trivs på strandbackarna vid Löderups Strandbad.
Foto: Kerstin Svensson.

Antalet kan variera från år till år. På några av dessa ställen kan förekomsten vissa år vara riklig, t.ex. i backafallen vid Kåseberga och Löderups Strandbad. Hylsnejlika var sedd senast 1970 på Ven. Den har eftersökts vid flera tillfällen, senast 2020. Kanske kan den återfinnas?

Hylsnejlika förekommer mest på sandiga branter i naturskyddade områden som betas. Kreaturstrampet ger omrörning och öppna ytor där hylsnejlikan trivs. Igenväxning vid minskat bete är ett hot mot hylsnejlikan.

Det är inte omöjligt att den värmeälskande hylsnejlikan kommer att påträffas på nya lokaler på grund av klimatförändringar eller att den hittas på platser där den inte uppmärksammats tidigare.

Källor

1. Weimarck, H & Weimarck, G. 1985. *Atlas över Skånes flora*. Stockholm
2. Tyler, T. m. fl. (red.), 2007. *Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning*. Lund
3. Johansson, J. T. 2020. Två kompisar i sanden – sandlusern och hylsnejlika. *Botaniska Notiser 153:2*.
4. Rosquist, Gabrielle. 2021. Sandmarker i södra Sverige. *Svensk Bot. Tidskr. 115:1*.
5. Artdatabanken, SLU >www. artdatabanken.se<
6. Artportalen, SLU >www.artportalen<
7. Handledning för floraväktarverksamhet. >http://svenskbotanik.se/floravaktarna/<
8. Areschoug, F. W. C. 1881. *Skånes flora. Andra upp.* C.W.K. Gleerups förlag, Lund.